

השובר את האומנין פרק ששי בבא מציעא

בבא מציעא פ"ט מהל' שכיבות הלכה ד' ועיין בהשגות וצמנד משנה סג ע"פ פט טושי"ע ח"מ ס' שלג טעף ה':

בבב ב מ"י פ"ח מהל' מכירה הלכה ב סג ע"פ פט טושי"ע ח"מ ס' קל טעף י':

לג ג טעף י"ג: לא ד מ"י פ"ח מהל' מלוה וזה ה"ל א סג ע"פ טושי"ע ח"מ ס' קל טעף י':

לד ד מ"י פ"ח מהל' מכירה הלכה ב סג ע"פ טושי"ע ח"מ ס' קל טעף י':

ט נטושי"ע ח"מ ס' ע"ד טעף ד': לה י מ"י טעף ג' טושי"ע ח"מ ס' קל טעף י':

רב פליגי עליה בחדא. וא"ת צפ' הגזול קמא (ב) (צ"ק קב. ושם) דאמר דהלכה כמתני' דכל המשנה ידו על התחמונה משום דמני לה צהדי הלכתא פסיקתא דכל החוזר צו והלא אין הלכה כהך דכל החוזר צו (א) וסתמא הלכה כרז דפליגי עליה וי"ל דהתם סבר כאיבעית אימא דהכא דשפיר סבר רב כמתני' דכל החוזר א"נ כיון דתנא לה תנא גבי הלכתא פסיקתא אס כן סבר התנא דהכי הלכתא דכל המשנה ידו על התחמונה ונהי דזההיא דכל החוזר אין הלכה מ"מ היא דכל המשנה היא הלכה דלא אשכחן אמורא דפליגי עליה: **לא יהא אלא בע"ה.** אבל מוציאת לא קשה ליה דכי נמי הו' כבע"ח אוקמוה אדאורייתא דהו' ציבורית דהכא לא שייך נעילת דלת וכי משני מוציאת שבה לא היה לרין דמוציאת לא הוה קשה ליה מידי כדפרישית אלא מוקי לה הכי ליהווי ציבורית שבה כמו עידיה שבה אי נמי כי היכי דלא תקשי הלל לנ"ח לא מסלקי' צארעא כי אית ליה זוזי ללוה וכי משני מוציאת שבה א"ש הכא דלא משלם זוזי לפי שנתקיים המקח כנגד המעות שנתן: **בעידית שבה** ומיבורית שבה. והא דלא שקיל מצינויות שבה משום דקנסו את החוזר צו אבל מעיקרא פריך שאין לקנסו כ"כ ולהגבותו עידיה דעלמא:

והוה ליה מויק. לאו דוקא מויק שהרי אין שמין כפי הנזק שהיוקו שרהי אינו משלם אלא כפי המעות שקבל אלא קמא דימוהו למזיק ליתול חובו מן העידיה: **עייל ונפיק אוזוי לא קני.** נראה דאיידי אפי' משך המנקה אס לא פירש בשעת מכירה משיכה זו תהא קונה חפץ זה זוזי ליהוה הלואה גבאי כמו בשטר דאמר לעיל אני פלוני מכרתי כו' דאין סבירא לומר דלענין מי שפרע מיירי:

תתרגם שמעתך במוכר שדהו מפני רעתה. ונראה דהשתא אפילו נפיק ועייל צבולוהו זוזי קני ולא דוקא חד זוזא כדאמר' בסמוך ולא טרח וציין צמאמס וקא עייל ונפיק אזוזי כמוכר שדהו מפני רעתה דמי או לא:

כגון

נותן לו שכרו אם קבלן הוא נותן לו קבלנותו מני אילמא רבנן מאי איריא שמעו שמת לו מת או שאחותו חמה דאנים כי לא אנים נמי הא אמרו רבנן יד פועל על העליונה אלא לאו ר' דוסא היא וי"מ לא שאני ליה לרבי דוסא בין שכירות לקבלנות א"ר נחמן בר יצחק "בדבר האבוד ודברי הכל" תנן כל המשנה ידו על התחמונה וכל החוזר בו ידו על התחמונה בשלמא כל המשנה ידו על התחמונה דסתם לן תנא כר' יהודה אלא כל החוזר בו ידו על התחמונה לאתויי פועל וכו' דוסא אלא ר' דוסא תרתי קאמר ורב סבר לה כוותיה בחדא ופליגי עליה בחדא איבעית אימא כל החוזר בו ידו על התחמונה לכדתניא כל החוזר בו כיצד יהרי שמכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מעות מהן מאתים זוז בזמן שהמוכר חוזר בו יד לוקח על העליונה רצה אומר לו תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי מהיכן מגביהו מן העידית ובזמן שלוקח חוזר בו יד מוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותיך רצה אומר הילך קרקע כנגד מעותיך מהיכן מגביהו מן הזיבורית רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו כיצד יכותב לו אני פלוני בן פלוני מכרתי שדה פלונית לפלוני באלף זוז ונתן לי מהם מאתים זוז והריני נושה בו ח' מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים: אומר מר מהיכן מגביהו מן העידית קא ס"ד מעידית דנכסיו ולא יהא אלא ב"ח ותנן ב"ב ד' דינו בבינונית ועוד הא ארעא דיהיב זוזי א"ר נחמן בר יצחק (א) המעידית שבה ומיבורית שבה רב אחא בריה דרב איקא אומר אפי' תימא מעידית דנכסיו סתם מאן דובין ארעא באלפא זוזי אוזולי מוזיל ומזבין נכסי' והוה ליה בניזוק ותנן הניזוקין שמין להן בעידית: רשב"ג אומר מלמדין אותן שלא יחזרו כיצד כותב לו אני פלוני בן פלוני כו': טעמא דכתב ליה הכי הא לא כתב הכי לא קני והתניא הנותן ערבון לחבירו ואמר לו אם אני חוזר בי ערבוני מחול לך והלא אומר אם אני חוזר בי אכפול לך ערבונך נתקיימו התנאין דברי רבי יוסי רבי יוסי למעמיה דאמר אסמכתא קניא רבי יהודה אומר דיו שיקנה כנגד ערבונו אמר רבן שמעון בן גמליאל בר"א בזמן שאמר לו ערבוני יקון אבל מוכר לו שדה באלף זוז ונתן לו מהם חמש מאות זוז קנה ומחזיר לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים לא קשיא הא דבין ונפיק אוזוי הא דלא קא עייל ונפיק אזוזי דאמר רבא יהאי מאן דובין מידי לחבריה וקא עייל ונפיק אזוזי לא קני לא קא עייל ונפיק אזוזי קני ואמר רבא יהאי מאן דאופייה מאה זוזי לחבריה ופרעיה זוזא זוזא פרעון הוי אלא דאית ליה תרעומת גביה דאמר ליה אפסדתינהו מינאי ההוא גברא דובין ליה חמרא לחבריה ופש ליה חד זוזא וקא עייל ונפיק אזוזא ויתיב רב אשי וקא מעיין בה כי האי גוונא מאי קני או לא קני אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמר אבומי מהגרונאי משמיה דרבא יהווא כווי דמי ולא קני אמר ליה רב אחא בריה דרב יוסף לרב אשי והא אמרינן משמיה דרבא קני אמר ליה רב

נוסן לו שכרו. הואיל ואנוס הוא אין לקנסו ולעשות ידו על התחמונה ונתן לו חצי דמי שכרו: וש"מ. מדנקט אונס בתריוהו הא לא אנוסי לא ואפי' שכירות נמי: אמר ר"ז בר יצחק. לעולם שאני ליה ומודה הוא בשכיר דידו על העליונה והא דנקט אונס בשכיר אפי' רבנן נמי אמרי לה דאי לא אנוס לא הדר כ"ש ר' דוסא והא מתמימן צדצר האבוד עסקינן ודברי הכל אין הפועל יכול לחזור צו: כר' יהודה. פלוגתיהו צפ' הגזול עליהם (צ"ק ק): לצדע לו אדוס וצדעו שמור וכו' ולקמן צפירקין (דף ע"ח): מייתי לה: **לאו לאתויי שכיר יוס.** דרישא דמתני' תנא אומנין דמשמע קבלנות ותנא צהן ידו על התחמונה הדר תנא כל החוזר לאתויי פועל: **ואיבעית אימא כל החוזר צו.** לאו לאתויי פועל דרשמנא אקיל גביה אלא לאתויי הך חזרה דתנא וכו': **מסיין מגביהו.** מגביה לו חובו: **מן העידיה.** ולקמן מפרש טעמא: **מלמדין אוסן.** לכל הלוקח ואין לו מעות כולן אלא מקאתן לעשות ציניהם מחלה דבר קיום שלא יוכלו לחזור: **והרי אני נושה צו.** דכיון שעשאת עליו מלוה הוה כאלו נטלם והלווס וקרקע קנית צכסך: **מעידים דנכסיה.** דשאר נכסיו שאס יש לו קרקע יפה מוזי יטול בה צשוה מאתים: **לא יהא אלא צעל חוב.** לא יהא לוקח זה דינו קל אלא אפי' הוא חמור כצעל חוב שיש לחוס צו לנעילת דלת אף הוא לא יפה כמו ליתול עידיה אלא צינונית: **ססס מאן דובין ארעא** (למכירה) צאלפא זוזי אחיל ומזבין. ססס איש הקונה קרקע גדולה ויקרה כוז אין כל כך מעות מצויות לו אלא אס כן מכר מטלטלין ושדות קטנות וצריך למכור צוול וכי חוזר צו מוכר נמלא זה ניזק על ידו: **וסנן הניזוקין שמין להן בעידים.** לגבות מעידיה נכסיו של מזיק כדכתיב (שמות כב) מיטב שדהו שדהו עליו צמלוה: **צד"א.** שיכול לחזור צו ולא יטול זה אלא כנגד מעותיו: **צומן.** שנתנו לו צמורת ערבון ולא צמורת מחלה פרעון: **דאמר ליה ערבוני יקון.** יקנה הכל והאי לא אחיל גביה למכור לו כל הקרקע צכך: **אבל.** נתנו לו צמורת מחלה פרעון הוו להו השאר מלוה עליו: **קנה.** הקרקע כולו: **ומחזיר לו אס השאר.** אפילו לאחר כמה שנים: **הא דעייל ונפיק אזוזי.** האי דקמי דאי לא זקפו עליו צמלוה חוזר צדעייל מוכר ונפיק ומחזיר אחר הלוקח ליתן לו מעותיו גלי דעתיה דוזי אנסוהו למכור וכיון דלא יהיב ליה זוזי צשעת דחקו אדעתא דהכי לא זצין ליה: **דובין ליה חמרא.** חמור: **ופש.** גבי לוקח חד זוזא: **וקא עייל ונפיק.** מוכר אההוא זוזא: **כי האי גוונא.** משום חד זוזא מי אמרינן דמני למיהדר: מפני

(א) לעיל ע"ו, (ב) גיטין מח; (א) [סס, ד] לעיל מח; (א) רש"י מ"ו, (ו) נ"ו מהר"ם, (ז) [ועי' מוס' ע"ז ד' ד"ה משום ומוס' ממות סו. ד"ה זכר].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה רב וכו' הגזול קמא. צ"ב דף קב וע"ש בתוס' ד"ה גבי: (ב) בא"ד דמסתמא הלכה כרב:

הגהות הגר"א

[א] גבי מעידיה שבה כו'. צ"ב כן פסק הרמב"ם אבל הר"ש והטור פסקו כרב חלף:

מוסף רש"י

כל המשנה ידו על התחמונה. כגון נתן למכור לצדע לצדעו אדוס וצדעו שמור, אס השבח יחבר על היצאה אין נתן לו שכרו משלם אלא דמי יצאה יעלס וממניס, ואס יצאה יחבר על השבח נתן לו את השבח (רע"ל עו.). הניזוקין שמין להן בעידית. שוכסו המזיק, שמוח לו לזדס לגבות מועט מקרקע עידיה ולא לגבות היבס מוציאת (גיטין מח.). הנותן ערבון להבירר. ערבון ומשכנן לקנסו את החוזר צו, פרמניין צלע"ו (רע"ל מח.). אסמכתא קניא. הצמרת נחמא אדוס מבטיח את חבירו למנוח עליו שאס לא ייקס מחלו ימן כך וכן (שם) היינו דבר דאינו נתן לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו דקבור שהוא יכול לגמל ופעמים שמלמדין אותו (סנהדרין כז.) המבטיח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וסומך צלבו בשעת התנאי ציול לקיים הדבר משגיגע זמן וצשיגע הזמן יאסם ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב ססס.).